

การเรียบเรียงบทเพลง “ลายเล็บ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก

The Arrangement of ‘Lai Leb’ for Small Jazz Ensemble

ดิเรก เกตุพระจันทร์*¹

Derek Gatephrachan¹

บทคัดย่อ

การสร้างสรรค์เรียบเรียงบทเพลง “ลายเล็บ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก ได้รับแรงบันดาลใจจากสำเนียงเสียงเพลงพื้นบ้านล้านนา ผสมผสานกับแนวคิดการตีความของดนตรีแจ๊ส โดยรูปแบบการเรียบเรียงผู้วิจัยจะมุ่งเน้นการเรียบเรียงทำนองและเสียงประสานเป็นสำคัญ ทั้งนี้นอกจากจะเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ที่ผ่านมา ยังเป็นการขยายผลให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณะ ทั้งการยกระดับบทเพลงพื้นบ้านสู่ความเป็นสากลตลอดจนเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ : การสร้างสรรค์เรียบเรียงบทเพลง วงดนตรีแจ๊สวงเล็ก

* Corresponding author, e-mail: derek.gate@crru.ac.th

¹ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹ Lecturer, Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University

Abstract

The arrangement of 'Lai Leb' for small Jazz ensemble is inspired by its original folk melody, combining with Jazz interpretative concept of the composer. The piece features the elements of rearrangement and orchestration. The project sets out to achieve four purposes. It aims at preserving the legacy of traditional folk music while encouraging its revival in our modern society in engaging forms. It also aims at popularizing the traditional Lanna folksong by introducing them to the world's music scene and, consequentially, expanding the horizon of musical knowledge for the benefits of various types of audience, whether it be experts or general ones.

Keywords : The arrangement Small jazz ensemble

บทนำ

บทเพลงพื้นบ้านล้านนาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบพิธีกรรม และบรรเลงขับกล่อมในงานรื่นเริงต่างๆ รูปแบบของดนตรีนอกจากจะเป็นลักษณะของการบรรเลงล้วนแล้ว ยังใช้ในการประกอบนาฏศิลป์ฟ้อนรำตามแบบแผนที่สืบทอดกันมาโดยศิลปินพื้นบ้านล้านนา ลักษณะของวงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบด้วยวงดนตรีประเภทต่างๆ ได้แก่ วงสะล้อซอซึง วงกลองเต่งถึงหรือวงปี่พาทย์ล้านนา รวมถึงวงดนตรีผสมระหว่างเครื่องดนตรีพื้นบ้านและเครื่องดนตรีสากล โดยบทเพลงที่นิยมนำมาบรรเลงนั้น ธิติพล กันตีวงศ์ และต่อพงษ์ เสมอใจ (2557 : 59) ได้กล่าวว่า บทเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบด้วยบทเพลงพื้นเมืองเดิมและบทเพลงไทยเดิมจากภาคกลาง บทเพลงพื้นเมืองประกอบด้วย เพลงฟ้อนเล็บเชียงราย เพลงสาวไหม เพลงดาวไ้ไก่หน้อย เพลงเสเลเมา เพลงปราสาทไหว (เพลงราชลำพูน) เพลงฟ้อนผีเม็ง และ เพลงมวย เป็นต้น

บทเพลงฟ้อนเล็บเชียงราย หรือที่เรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า “เพลงแห่” เป็นบทเพลงบรรเลงล้วน ที่มีความสำคัญทั้งในด้านการบรรเลงประกอบพิธีกรรม และประกอบการฟ้อนรำ หรือฟ้อนเล็บที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (2564 : ออนไลน์) ได้ให้ข้อมูลว่า “การฟ้อนเล็บของจังหวัดเชียงรายมีความแตกต่างจากจังหวัดเชียงใหม่ คือ การฟ้อนเล็บของจังหวัดเชียงรายนั้นใช้ วงปี่พาทย์พื้นเมืองประกอบการฟ้อนเพลงที่ใช้ได้แก่ เพลงแห่เมือง เพลงกาชีหลงถ้ำ เพลงปราสาทไหว เป็นต้น ด้านท่วงทำลีลาการฟ้อนมีความนิ่มนวล อ่อนช้อย และก้าวเท้าเพียง 5 ก้าว ต่างจากการฟ้อนเล็บของจังหวัดเชียงใหม่ใช้วงกลองตั้งโน้ดประกอบการฟ้อน และก้าวเท้า 7 ก้าว

จากข้อสังเกต และแรงบันดาลใจดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการเรียบเรียงบทเพลงพื้นบ้านล้านนาสำหรับวงดนตรีแจ๊สขึ้น โดยเป็นการสร้างสรรค์เรียบเรียงจากบทเพลงฟ้อนเล็บเชียงรายเดิม นำมาสู่การผสมผสาน เรียบเรียง และบรรเลงในรูปแบบวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างสรรค์ต่อยอดองค์ความรู้ รวมถึงอนุรักษ์บทเพลงพื้นบ้านล้านนาให้เป็นที่รู้จัก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด และแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์เรียบเรียงบทเพลง “ลายเล็บ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก
2. เพื่อสร้างสรรค์เรียบเรียงบทเพลง “ลายเล็บ” จากบทเพลงพื้นบ้านล้านนาสู่บทเพลงสำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก และเผยแพร่ออกสู่สาธารณชน

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์เรียบเรียงบทเพลง “ลายเล็บ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีการเรียบเรียงดนตรี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมชาย รัศมี (2559 : 31) การเรียบเรียงเพลงสมัยนิยม (Arranging for Popular Music) นักเรียบเรียงเสียงประสาน ต้องมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์แนวทำนองขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถประพันธ์ทำนอง ให้มีความสอดคล้องกับทิศทางหรือภาพรวมของการเรียบเรียงดนตรี นักเรียบเรียงอาจต้องมีหน้าที่เรียบเรียงดนตรีให้กับบทเพลงของผู้อื่น หรือแม้แต่เป็นบทเพลงที่ตนเองประพันธ์ขึ้น ความสามารถในการประพันธ์ทำนอง จะช่วยเพิ่มความไพเราะและน่าสนใจให้กับการเรียบเรียงดนตรีโดยทั่วไปไม่ว่าจะเรียบเรียงดนตรีให้กับผู้อื่น หรือเรียบเรียงให้กับตนเอง ก็จะต้องคิดสร้างทำนองสำหรับบทบาทของเครื่องดนตรีในช่วงต่างๆ ของบทเพลง ทั้งยังต้องประดิษฐ์ทำนองเพื่อสอดประสานให้เกิดสีสันที่เหมาะสมอีกด้วย

เจตนิพิฐ สังข์วิจิตร (2561 : 11) บทคัดย่อ บทประพันธ์เพลง อินเตอร์สเปซ สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก (INTER SPACE for Small Jazz Ensemble) บทประพันธ์เพลงอินเตอร์สเปซ สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็กเป็นหนึ่งในบทประพันธ์เพลงจำนวนทั้งสิ้น 8 บทเพลงของโครงการวิจัยเชิงสร้างสรรค์เรื่อง “ความทรงจำสำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก” โดย บทประพันธ์เพลงได้รับแรงบันดาลใจจากมิติบรรยากาศห้องโถงใหญ่ของวิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต แนวทางการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงใช้แนวคิดด้านชั้นคู่เสียง และการค้ำเสียงของแนวทำนอง ตลอดจนแนวคิดการเคลื่อนที่แบบสมมาตรด้านเสียงประสานเพื่อสะท้อนมิติบรรยากาศที่เกิดขึ้น ณ สถานที่แห่งนี้

ธีรัช เล่าห์วีระพานิช (2563 : 4) ศิลปะการอิมโพรไวส์ดนตรีแจ๊ส (The Art of Improvisation) คอร์ดแทนตริยโทน (Tritone Substitution) คือ คอร์ดแทนที่นำมาใช้แทนคอร์ด Dominant7th เป็นคอร์ดแทนที่มีระยะความห่างของเสียงจากคอร์ดต้นฉบับเท่ากับ 3 เสียง เป็นคอร์ดแทนที่โน้ตร่วมซึ่งเป็นโน้ตสำคัญของคอร์ด Dominant7th ได้แก่ โน้ต 3 กับ b7

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูล และแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์เรียบเรียงบทเพลง “ลายเล็บ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก
2. สร้างสรรค์เรียบเรียงบทเพลง “ลายเล็บ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก
3. นำบทเพลงที่เรียบเรียงแล้วรับคำปรึกษา และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ และปรับแก้ตามความเหมาะสม
4. วิเคราะห์ อภิปรายผลการวิจัย จัดพิมพ์ และนำเสนอเป็นรูปเล่มงานวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านบทเพลง มุ่งศึกษาถึงแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์เรียบเรียงของบทเพลง “ลายเล็บ” จากผลงานที่เกี่ยวข้อง
2. ด้านการสร้างสรรค์เรียบเรียงบทเพลง งานวิจัยนี้จะมุ่งเน้นการเรียบเรียงแนวทำนองหลัก เสียงประสาน และสังคีตลักษณะสำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็กเป็นสำคัญ
3. ด้านการวิเคราะห์บทเพลง มุ่งศึกษาถึงแนวคิดการสร้างสรรค์เรียบเรียงบทเพลงตามหลักการด้านทฤษฎีดนตรีแจ๊ส

ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทเพลงที่เป็นแรงบันดาลใจ เพื่อนำแนวคิดพื้นฐานมาสร้างสรรค์เรียบเรียงเป็นบทเพลง “ลายเล็บ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็กเท่านั้น โดยมีองค์ประกอบสำคัญของบทเพลง ได้แก่ ทำนองหลัก เสียงประสาน และสังคีตลักษณะ รวมถึงไม่มีการประพันธ์เนื้อร้อง ทั้งนี้ในส่วนของการอิมโพรไวส์จะเป็นการนำเสนอในช่วงของ

การแสดงบทเพลงเท่านั้น โดยผู้วิจัยกำหนดให้ผู้เล่นได้นำเสนอแนวคิดการบรรเลงได้อย่างอิสระ จึงไม่มีการนำมาอธิบายหรือแสดงเนื้อหาในบทอรรถาธิบายแต่อย่างใด

แนวคิดและวิธีการเรียบเรียง

การเรียบเรียงบทเพลง “ลายเล็บ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก เป็นผลงานการสร้างสรรค์เรียบเรียงที่ผู้วิจัยได้ตีความจากบทเพลงต้นฉบับ โดยที่ยังคงรักษาทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านล้านนาไว้ โดยผลการวิจัยจะแบ่งตามลักษณะที่สำคัญของบทเพลง ได้แก่ โครงสร้าง ทำนอง และเสียงประสาน ทั้งนี้ผู้วิจัยจะมุ่งเน้นเฉพาะแนวคิดในการเรียบเรียง รวมถึงประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ทำนองเพลงฟ้อนเล็บ

ถอดโน้ตทำนองต้นฉบับ
โดย ดิเรก เกตุพระจันทร์

$\text{♩} = 80$

5

9

13

17

21

25

29

33

37

41

ตัวอย่างที่ 1 ทำนองหลักเดิมบทเพลงต้นฉบับ

การเรียบเรียงโครงสร้างของบทเพลง

บทเพลงนี้มีโครงสร้างหลักตามรูปแบบสังคีตลักษณะแบบ 2 ท่อน ทั้งนี้เกิดจากการวิเคราะห์ องค์ประกอบของวัตถุติบ และบริบทต่างๆ ของบทเพลง โดยใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ A B C และ D โครงสร้างโดยรวมของบทเพลง “ลายเล็บ” มีทั้งหมด 66 ห้อง โดยบทวิเคราะห์ดังกล่าวนี้จะมุ่งเน้นในส่วนของแนวคิดทำนองหลักเป็นสำคัญ และไม่มีการอธิบายในส่วนของการอิมโพรไวส์แต่อย่างใด

ตารางที่ 1 โครงสร้างของบทเพลง

โครงสร้าง	ทำนองหลัก	ห้องที่	สัญลักษณ์ท่อนเพลง
ช่วงนำเสนอทำนองหลัก	A	1-19	A
	B	20-34	B
	C	35-51	C
	D	52-66	D
ช่วงการอิมโพรไวส์		20-34	B
ช่วงการซ้ำทำนองหลัก		52-66	D

ในด้านของการบรรเลงผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางของผู้เล่น ตามโครงสร้างของบทเพลง มีรายละเอียด ดังนี้

ผู้เล่นร่วมกันบรรเลงช่วงนำเสนอทำนองหลัก	A-D
ผู้เล่นเบสบรรเลงช่วงการอิมโพรไวส์ท่อน	B (ผู้เล่นบรรเลงวนซ้ำ 2 รอบ)
ผู้เล่นแซกโซโฟนบรรเลงช่วงการอิมโพรไวส์ท่อน	B (ผู้เล่นบรรเลงวนซ้ำ 2 รอบ)
ผู้เล่นกีตาร์บรรเลงช่วงการอิมโพรไวส์ท่อน	B (ผู้เล่นบรรเลงวนซ้ำ 2 รอบ)
ผู้เล่นเปียโนบรรเลงช่วงการอิมโพรไวส์ท่อน	B (ผู้เล่นบรรเลงวนซ้ำ 2 รอบ)
ผู้เล่นร่วมกันบรรเลงช่วงนำเสนอทำนองหลักท่อน	D

การเรียบเรียงทำนองหลัก

บทเพลง “ลายเล็บ” ได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์เรียบเรียงจาก บทเพลงฟ้อนเล็บเชียงราย ในการอธิบายแนวคิดการเรียบเรียงผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นถึง ทำนองหลักเดิม และแนวคิดในการเรียบเรียงทำนอง และเสียงประสานใหม่ เพื่อเปรียบเทียบ ข้อแตกต่างในการใช้แนวคิดดังกล่าว รวมถึงการคงไว้ของแนวทำนองเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ ของบทเพลง ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความเข้าใจในการวิเคราะห์ ตลอดจนเพื่ออธิบายประเด็นสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

ตัวอย่างที่ 2 ทำนองหลักเดิม A

แนวคิดการขยายส่วนจังหวะทำนอง A1

แนวคิดการลดส่วนจังหวะทำนอง A2

ตัวอย่างที่ 3 แนวคิดการเรียบเรียงทำนองหลัก A

จากตัวอย่างของทำนองหลักเดิม A แสดงให้เห็นช่วงนำของบทเพลงมีโน้ตยึดจังหวะเฟอร์มาตา (Fermata) เพื่อเป็นการเกริ่นนำเข้าสู่ช่วงทำนองหลักในท้องต่อไป นอกจากนี้ในแนวทำนองเดิมยังแสดงให้เห็นถึงความหนาแน่นของสัดส่วนตัวโน้ตที่ใช้ และการหยุดพักของจังหวะมีค่อนข้างน้อย

แนวคิดการเรียบเรียงทำนองหลักบทเพลง “ลายเล็บ” ในช่วงนำเสนอทำนองหลัก A นี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ แนวคิด A1 และแนวคิด A2 โดยแนวคิดทั้งสองแบบมุ่งเน้นการใช้การขยายอัตราส่วนของทำนองเป็นหลัก นอกจากนี้ในการขยายอัตราส่วนดังกล่าวจะมีการคงไว้ของแนวทำนองเดิม แต่จะมีการปรับเปลี่ยนจังหวะของทำนองที่แตกต่าง

แนวคิด A1 มีการใช้โน้ตตัวกลมแล้วตามด้วยโน้ตตัวหยุดสองจังหวะ แนวคิดดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยต้องการจะสร้างช่องว่าง (Space) ระหว่างวลีทำนอง รวมถึงเพื่อเป็นการพักในการกำหนดลมหายใจหลังจากการเล่นโน้ตเสียงยาวสี่จังหวะที่ผ่านมา และเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมในการเล่นทำนองต่อไป

แนวคิด A2 ผู้วิจัยมีการใช้แนวคิดในการลดส่วนจังหวะทำนองหลักเดิม โดยการเลือกสรรเฉพาะบางตัวโน้ตมาสร้างจังหวะใหม่ให้มีความสอดคล้องกันของรูปแบบประโยคเพลง ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวจะมีผลทำให้ได้แนวทำนองใหม่ที่รูปประโยคที่กระชับกว่าแบบเดิม แต่ยังคงลีลาสำเนียงเสียงพื้นบ้านล้านนาไว้อย่างครบถ้วน

ตัวอย่างที่ 4 ทำนองหลักเดิม B

แนวคิดการขยายอัตราส่วนจังหวะทำนอง A2

ตัวอย่างที่ 5 แนวคิดการเรียบเรียงทำนองหลัก B

ทำนองหลักเดิม B มีการใช้แนวทำนองที่คล้ายกับแนวทำนอง A โดยมีการปรับเปลี่ยนเล็กน้อยเพื่อแสดงถึงการนำเสนอท่อนใหม่ แนวคิดในการเรียบเรียงในทำนอง B ผู้วิจัยยังคงมีการใช้แนวคิดในการลดส่วนจังหวะทำนองหลักเดิม ตามแนวคิด A1 ที่มีการเลือกสรรเฉพาะบางตัวโน้ตมาสร้างจังหวะใหม่ ให้มีความสอดคล้องกันของรูปแบบประโยคเพลง ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวเป็นผลจากการที่แนวทำนอง A และ B มีความคล้ายคลึงกันจึงสามารถใช้แนวคิดเดียวกันได้ แต่อย่างไรก็ตามก็ได้มีการปรับแต่งโน้ตในบางลีลา เพื่อไม่ให้ทำนองทั้งสองท่อนมีความเหมือนกันไปทั้งหมด รวมถึงแนวทำนอง B จะมีความยาวของท่อนเพลงที่สั้นกว่าทำนอง A จึงทำให้ทั้งสองทำนองมีความแตกต่างกันทางโครงสร้างของท่อนเพลงด้วย

ตัวอย่างที่ 6 ทำนองหลักเดิม C

ตัวอย่างที่ 7 แนวคิดการเรียบเรียงทำนองหลัก C

ในท่อนทำนองหลักเดิม C นี้จะเป็นช่วงที่มีความยาวที่สุดของเพลง ในโน้ตต้นฉบับ จะมีความยาวของท่อนดังกล่าวจำนวน 28 ห้อง โดยจะมีการเปลี่ยนลีลาจังหวะเคลื่อนไหว ขึ้น-ลง ของแนวทำนองที่แตกต่างกันด้วย จากทำนองดังกล่าวผู้วิจัยได้คัดสรรแนวทำนอง เดิมจำนวน 16 ห้อง ในท่อน C มาเป็นแนวคิดหลักในการเรียบเรียงต่อมา สำหรับแนวคิด การเรียบเรียงทำนองหลัก C นี้ผู้วิจัยต้องการรักษาแนวทำนองเดิมไว้โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ท่อนเพลงดังกล่าวเป็นลักษณะของการพักเสียงเครื่องดนตรีอื่นๆ เหลือไว้แต่เปียโน และกีตาร์ โดยมีกลองทำหน้าที่เคาะจังหวะประกอบ รูปแบบการบรรเลงนี้ นอกจากจะช่วยเพิ่มมิติให้กับบทเพลงแล้ว ผู้วิจัยยังต้องการให้เปียโนได้นำการเล่นลีลาเสียง ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นบ้านล้านนา รวมถึงการเคลื่อนที่ของตัวโน้ตที่รวดเร็วทำให้ การบรรเลงด้วยเปียโน จึงมีความเหมาะสมมากกว่าเครื่องดนตรีอื่นในวงด้วย

แนวคิดการใช้เสียงประสาน

สำหรับแนวคิดในการใช้เสียงประสาน หรือคอร์ด (Chords) สำหรับบทเพลง “ลายเล็บ” ผู้วิจัยจะใช้วิธีการพิจารณาคัดสรรโน้ตที่มีความโดดเด่น แล้วจึงนำมาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์กับคอร์ดที่ต้องการโดยวิธีการดังกล่าวจะทำให้คอร์ดถูกวางตำแหน่งอย่างไม่สมมาตร เนื่องจากต้องปรับทิศทางการเคลื่อนที่ไปตามแนวทำนองที่วางไว้ เป็นผลให้คอร์ดมีการ

The musical score consists of six staves of music in G major (one sharp) and 4/4 time. The chords and their fingerings are as follows:

- Staff 1: A (X1), B¹¹ (X1)
- Staff 2: C^{#11} (X1), Cmaj7 (X2), F^{#11} (X1)
- Staff 3: Fmaj7 (X2)
- Staff 4: B¹¹ (X1), B, C^{#11} (X1)
- Staff 5: Cmaj7 (X2), F^{#11} (X1)
- Staff 6: Fmaj7 (X2)

Annotations include 'คอร์ดเคลื่อนที่ลงครึ่งเสียง' (chord moving down half step) and 'คอร์ดตรีโทน' (tritone chord) with arrows indicating the direction of movement.

ตัวอย่างที่ 8 แนวคิดการใช้เสียงประสานทำนองหลัก A และ B

ด้านแนวคิดการใช้เสียงประสานทำนองหลัก A และ B ผู้วิจัยได้วางแนวทางในการใช้คอร์ดที่มีความเชื่อมโยงกับแนวทำนองเป็นประเด็นสำคัญ ไว้ 2 ข้อ ได้แก่

1. จากการพิจารณาแนวทำนองดังกล่าวพบว่า แนวคิดของการใช้เสียงประสานในท่อนนี้ จะมุ่งเน้นการใช้คอร์ดประเภทเมเจอร์ทบสปีแอด โดยกำหนดให้คอร์ดดังกล่าวจะต้องเชื่อมโยงกับโน้ตในคอร์ดด้วย

2. ในส่วนของคอร์ดอื่นๆ จะใช้คอร์ดที่เชื่อมโยงกับแนวทำนอง หรือมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับทิศทางการเคลื่อนที่ ขึ้น-ลง ของคอร์ด รวมถึงประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากตัวอย่างที่ 8 พบว่าช่วงเริ่มต้นในห้องแรกปรากฏโน้ตตัว E ในจังหวะหนัก และค้ำยาวจนครบห้อง โดยโน้ต E จะมีคุณสมบัติทำหน้าที่เป็นโน้ตตัวที่ 11 ในคอร์ด B เมเจอร์ หรือเรียกว่าคอร์ด B11 และเมื่อพิจารณาโน้ตในลำดับอื่นๆ พบว่าสามารถใช้คอร์ดทบสปีแอดได้เช่นกัน (สัญลักษณ์ X1) ดังตัวอย่างห้องที่ 9 และ 13 ทั้งนี้การใช้คอร์ดดังกล่าวจะให้ความ

รู้สึกสว่าง เปิดกว้าง มุ่งตรงไปข้างหน้า ตลอดจนมีความเหมาะสมที่จะรองรับทำนองที่มีการใช้บันไดเสียงรูปแบบเพนทาโทนิค (Pentatonic) เหมือนกับทำนองเสียงพื้นบ้านล้านนาที่ปรากฏในบทเพลงนี้

ในส่วนของคอร์ดอื่นๆ ได้ใช้แนวคิดการเคลื่อนที่ ขึ้น-ลง ของคอร์ดมาเป็นแนวทางในการใช้เสียงประสานในท่อนนี้ จากตัวอย่างห้องที่ 9 พบว่ามีการใช้คอร์ด C#11 จากนั้นพอถึงห้องที่ 11 จึงมีการใช้คอร์ด Cmaj7 โดยมีโน้ต E ที่หน้าที่เชื่อมโยงกับคอร์ดดังกล่าว รวมถึงสอดคล้องกับทิศทางเคลื่อนที่ ขึ้น-ลง จากคอร์ดก่อนหน้านี้ด้วย ทั้งนี้ยังสามารถพบแนวคิดที่กล่าวถึงได้ (สัญลักษณ์ X2) จากตัวอย่างเดียวกัน ห้องที่ 13 และ 18

นอกจากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ยังพบความสัมพันธ์ของขั้นคู่ 3 เสียงเต็ม หรือคอร์ดตรัยโทน (Tritone) ที่นำมาใช้ด้วย จากตัวอย่างในห้องที่ 11-13 มีการใช้คอร์ด Cmaj7 และ F#11 โดยแนวคิดดังกล่าวสามารถพบในการปฏิบัติ หรือประพันธ์ดนตรีแจ๊สอยู่เสมอ เนื่องจากให้ความรู้สึกของเสียงที่ฟังดูขัดแย้ง แต่ขณะเดียวกันก็แฝงความกลมกลืนของเสียงขณะเคลื่อนที่ ทั้งนี้เกิดจากมีโน้ตในคอร์ดร่วมกัน ได้แก่โน้ต E และ B ที่เป็นโน้ตในลำดับที่ 3 และ 7 ของคอร์ด Cmaj7 รวมถึงยังเป็นโน้ตลำดับที่ 7 และ 11 ของคอร์ด F#11 ด้วย

ตัวอย่างที่ 9 แนวคิดการใช้เสียงประสานทำนองหลัก C

แนวคิดการใช้เสียงประสานทำนองหลัก C ผู้วิจัยได้ใช้คอร์ดที่มีความเชื่อมโยงกับแนวทำนอง โดยยังคงยึดรูปแบบการใช้คอร์ดประเภทเมเจอร์ทบสิบเอ็ด (X1) และทิศทาง การเคลื่อนที่ ขึ้น-ลง ของคอร์ด รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างคอร์ดตรีโทน (X2) เหมือนใน ท่อนที่ผ่านมา ทั้งนี้เพื่อต้องการให้เกิดเสียงประสานที่เป็นเอกลักษณ์ตรงตามอุดมคติที่ คาดหมายไว้แต่แรกเริ่ม

จากตัวอย่างที่ 9 มีทิศทางการเคลื่อนที่ขึ้นของคอร์ด Cmaj7, Dmaj7 และ E7 คอร์ด ดังกล่าวมีรูปแบบการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรง และมีระยะห่างกัน 1 เสียงเต็ม (Whole Step) นอกจากนั้นคอร์ด E7 ยังทำหน้าที่เป็นคอร์ดโดมิแนนท์ (Dominant Seventh Chords) เพื่อ ส่งเข้าคอร์ด B11 ลำดับต่อมาด้วย ทั้งนี้ในการกำหนดรูปแบบของคอร์ดดังกล่าวในท่อนนี้ ล้วนแต่มีความเชื่อมโยงกับแนวทำนองหลักโดยทั้งสิ้น

ในส่วนของแนวคิดการใช้เสียงประสานทำนองหลัก D ที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ เนื่องจาก ผู้วิจัยพิจารณาแล้วพบว่าทำนองหลัก D มีแนวคิดการใช้เสียงประสานที่เหมือนกับทำนอง หลักท่อน B รวมถึงภาพรวมองค์ประกอบอื่นๆ ก็เหมือนกันด้วย

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การเรียบเรียงบทเพลง “ลายเล็บ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก เป็นการพัฒนาต่อยอดความรู้สร้างสรรค์ผลงานสู่องค์ความรู้ใหม่ โดยการนำเสนอมุมมองแนวคิด และจินตนาการต่างๆ เพื่อให้เกิดผลงานที่มีอัตลักษณ์ สามารถสื่อให้เห็นถึงรสนิยม ความชอบ ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของผู้วิจัยด้วย นอกจากนี้ผลงานดังกล่าวยังเป็นการยกระดับ บทเพลง ที่มีสำเนียงเสียงพื้นบ้านล้านนาสู่ความเป็นสากล ตลอดจนยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่นให้อยู่คู่ในสังคมต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะสรุปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ด้านการศึกษาแนวคิด และแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์เรียบเรียงบทเพลง “ลายเล็บ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก

ผลงานวิจัยนี้นอกจากจะได้รับแรงบันดาลใจ จากแนวทางการบรรเลงบทเพลงพื้นบ้าน ล้านนาแล้ว ยังเป็นการนำแนวคิดด้านของการบรรเลงในรูปแบบของวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก เข้า มาผสมผสานกับแนวทำนองหลักที่มีสำเนียงเสียงพื้นบ้านล้านนาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การ สร้างสรรค์ทั้งในด้านของการเรียบเรียงบทเพลงและการสร้างสรรค์ในด้านของการบรรเลง ที่เป็นผลจากการหลอมรวมแนวคิดทั้งสองรูปแบบเข้าไว้ด้วยกัน

2. ด้านการสร้างสรรค์เรียบเรียงบทเพลง “ลายเล็บ” จากบทเพลงพื้นบ้านล้านนา สู่บทเพลงสำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก และการเผยแพร่ออกสู่สาธารณชน

ผลงานการสร้างสรรค์เรียบเรียงนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การตีความจากทำนองหลักเดิม จากผลงานวิจัยที่ผ่านมาสู่การเรียบเรียงใหม่ ทั้งโครงสร้าง ทำนอง จังหวะ และเสียงประสาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ทั้งด้านการเรียบเรียง รวมถึงมุมมองใหม่ในการบรรเลง ตลอดจนวิธีการนำเสนอที่แตกต่างจากแนวคิดเดิม

การนำบทเพลง “ลายเล็บ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก ออกแสดงต่อสาธารณชน บทเพลงนี้ได้้นำออกแสดงพร้อมบรรยายเผยแพร่ต่อสาธารณชนในงาน Thailand International Jazz Conference 2019 วันที่ 27 มกราคม 2562 ทำการแสดงในเวลา 16.00-17.00 น. ณ วิทยาลัยดุริยางค์ศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยผู้วิจัยเป็นผู้บรรเลงร่วมกับ นักดนตรีในนามวงดนตรี “The Rescue Project”

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการสร้างสรรค์เรียบเรียงบทเพลง “ลายเล็บ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็กนั้น เป็นรูปแบบในการสร้างสรรค์ที่เน้นแนวทางในด้านของการบรรเลงดนตรีแจ๊ส โดยแนวคิดดังกล่าว ยังสามารถนำเสนอในรูปแบบของดนตรีประเภทอื่นๆ ได้อีกด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการ ความชำนาญ และความเข้าใจที่เราต้องการจะถ่ายทอดด้วย

ลักษณะของการบรรเลงในดนตรีแจ๊สนั้น ส่วนใหญ่นักดนตรีจะมีแนวคิดในการตีความ จากตัวโน้ต หรือจากบทเพลงต้นฉบับขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เกิดแนวทางการบรรเลงในแบบ ฉบับของตนเอง แนวคิดดังกล่าว อาจส่งผลให้บทเพลงมีความแตกต่างจากแนวทางที่ผู้เรียบเรียงได้ตั้งใจไว้แต่แรก แต่ในทางกลับกันนั้นผลของการตีความก่อให้เกิดมิติทางดนตรีที่หลากหลาย การปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างนักดนตรีด้วยกันเอง หรือระหว่างนักดนตรีกับผู้ชม ขณะทำการแสดงเป็นสิ่งที่นอกเหนือการควบคุม และไม่ได้ถูกกำหนดให้เกิดขึ้นในบทเพลง แต่อย่างใด ความแปรผันต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้จึงมีความหมายเป็นอย่างมากในแง่ของงาน ศิลปะ สุนทรียทางดนตรีที่ปรากฏจึงเสมือนเป็นจุดกำเนิดให้เกิดแนวคิด ตลอดจนการสร้าง สรรค์อื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เจตนิพิฐ สังข์วิจิตร. (2561). บทประพันธ์เพลง “อินเตอร์สเปซ” สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก. ใน รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติด้านดุริยางคศิลป์และทัศนศิลป์ ครั้งที่ 1, (น. 11). เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2554). พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เกศรัต.
- ธิตินพล กันตวิงศ์ และต่อพงษ์ เสมอใจ. (2557). รายงานผลการสำรวจ โครงการสำรวจพื้นที่วัฒนธรรมด้านศิลปกรรมหัตถกรรม ดนตรี และนาฏยกรรม. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรัช เล่าห์วีระพานิช. (2562). ทฤษฎีดนตรีแจ๊ส และการอิมโพรไวส์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธนาเพชร.
- _____. (2563). ศิลปะการอิมโพรไวส์ดนตรีแจ๊ส. กรุงเทพฯ : ธนาเพชร.
- สมชาย รัศมี. (2562). การเรียบเรียงเพลงสมัยนิยม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย. ศิลปะการแสดง : ฟ็อนเล็บเชียงราย. สืบค้น 7 กรกฎาคม 2563. จาก https://www.mculture.go.th/chiangrai/ewt_news.php?nid=427&filename=index